

Miroslava Smékalová

Hudba v klášterní bazilice ve Žďáru nad Sázavou

Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze,

Pedagogická fakulta a Collegium Marianum – Týnská vyšší odborná škola, Praha 2011.

63 stran s obrazovými přílohami v textu + přílohy

Oponentský posudek

PhDr. Tomáš Slavický, Ph.D.

Překládaná práce shrnuje historii hudby v důležitém kulturním centru: v kostele někdejšího cisterciáckého kláštera ve Žďáru nad Sázavou, který patří k předním historickým kulturním ohniskům Vysočiny a nedávno mu byl přiznán titul *Basilica minor*. Tím, že autorka v bazilice působí jako regenschori, má tedy nadstandardní možnost pracovat s místními archivními fondy i kontakty na pamětníky, našla pro diplomovou práci velice vhodné a přínosné téma. Bohatá kulturní i hudební historie místa byla již poměrně detailně zdokumentována. Nedávné 750. jubileum kláštera inspirovalo vznik několika solidních sborníků i syntetických prací; již dříve se Žďáru věnovala i řada specializovaných studií muzikologických (F. Pokorný, J. Sehnal). Přesto stále čekají na své zpracování novější hudební dějiny, tedy včasné dokumentace hudebního života v 19. a 20. století..

Autorka si vzala před sebe úkol podat základní souhrnnou informaci o hudebních dějinách místa jako celku. To znamená zrekapitulovat stávající odbornou literaturu a v naznačeném výzkumu pokračovat směrem k doplnění málo zpracovaných kapitol, zejména k dějinám 19. a 20. století. Autorce se podařilo odolat pokušení, aby těžištěm práce byla dokumentace vlastního souboru: faktografickou i obrazovou dokumentaci bohatých aktivit souboru FONS zasadila do celku zcela vyváženě.

Autorka podnikla výzkum v několika archivních a muzejních institucích, její práce přináší řadu původních a doposud nepublikovaných údajů. Za největší přínos považuji shromáždění dokumentace ke žďárským sborům, chorregentům a varhaníkům, kteří pokračovali v předávání tradice ve 20. století. K důležitým faktografickým zjištěním patří dokumentace k literátskému bratrstvu. Uveřejněné dokumenty (bohužel ale neúplně citované, s. 64) dokazují, že literátské bratrstvo ve Žďáru bylo po svém obnovení v 19. století aktivní až do nuceného zrušení v roce 1949, v posledním období své existence mělo kolem 100 členů. Toto zjištění je důležitým příspěvkem k doposud málo známé historii literátských bratrstev mezi jejich obnovováním (1860) a druhým zrušením (1949-1953). Autorka se rovněž vydala po stopách výzkumu M. Kabelkové, která objevila soubor hudebnin ze zrušeného žďárského kláštera ve sbírce O. Horníka, ve fondu pocházejícím z nedaleké Polné. Autorka podnikla pátrání v muzeu v Polné, a podařilo se jí najít skladby A. Přibyslavského, potomka žďárského kantora V. J. Přibyslavského, z jehož pozůstalosti pocházely noty ze zrušeného klášterního kůru (s. 44 a dále). Z hlediska regionálně historického se tím tedy posiluje předpoklad o kulturních kontaktech mezi Žďárem a Polnou při přesunech přirozených hudebních center po rušení klášterů za reforem Josefa II.

Práce má dobrou koncepci a dobírá se konkrétních výsledků při zpracování hudební historie místa jako celku. Přináší doposud nepublikované informace, včetně inventářů historických i novodobých hudebních sbírek. K takto založené práci by ale měla patřit i odpovídající péče věnovaná detailům. Týká se to pečlivosti odkazů, stylistiky, i celkové úrovně redakčního dopracování. Řídké nebo nepořádné citace začínají být problémem, dojde-li na přeжатé chyby, nebo nedostatečné oddělování přeжатých údajů a vlastních hodnocení. Některé cenné prameny jsou citovány bez odkazu (např., s. 31-2, vzpomínka vnuka učitele A. Hromádky). Z problémů tohoto typu vybírám přepsanou tabulku ze studie M. Kabelkové (s. 33-4), což je zkráceně uvedeno, ovšem studie M. Kabelkové není v práci nikde úplně

ocitována. Uvést údaje ke sborníku (souhrnný název, kolektiv autorů) v přehledu literatury nestačí, je třeba úplně citovat práci, ze které je čerpáno. Také seznam literatury by mohl být uspořádán buď abecedně nebo chronologicky a měl by obsahovat všechny práce, na které se v textu odkazuje. Čtenář zde nenajde práce, na které je odkazováno a ze kterých jsou přebírány údaje (kromě M. Kabelkové především práce J. Sehnala).

Na nedostatečně citované zdroje pak upozorňují chyby, u kterých čtenář nepozná, jsou-li vlastní nebo přejaté – např. zrušení literátských bratrstev, které nastalo r. 1783, ale za dva roky poté měla být bratrstva císařským dekretem z 29. 4. 1785 opět obnovena. (s. 14, znovu na s. 39). Ve skutečnosti byl zákaz činnosti a nucený prodej majetku z roku 1783 dodatečně rozšířen na všechna náboženská bratrstva, takže žďárští literáti mohli svou činnost obnovit (jak dále autorka správně uvádí) až v průběhu 19. století.

Příkladem nedostatečného odlišování přejímaných informací a vlastních hodnocení může být vtipný, ale problematický komentář k ikonografii sochy Krista s kovově modrou zeměkoulí, kde měl sochař předběhnout dobu o 250 let (s. 12). Symbol Země jako modré koule je v barokní ikonografii zcela běžný, ale čtenář zde nepozná, je-li neznalost kontextu vlastní nebo (pravděpodobně) přejatá.

Po formální stránce by si bývalo zasloužilo větší péči i redakční dopracování. V práci se v míře více než hojně objevují redakční nesjednocenosti a překlepy. Přepisy cizích jmen a názvů, půjde těžko opravovat bez náhledu do zdrojů. Pro představu uvádím několik namátkových detailů, patrných na první pohled: jde o psaní cizích slov (např. *Veni creatos Spiritus*, s. 38) čísel (revoluce v roce 1998, s. 11). Nepořádný přepis jmen se nepěkně vyjímá tam, kde je přepis na jedné stránce s faksimilí pramene: např. *Majo Francesco de Neapolitano* – vedle faksimile kartotéčního lístku se zápisem *Franco de Majo Neapolitano*

V katalogích a soupisech je nejedna zjevná chyba v přepisu titulů: na jedné straně (66) najdeme zároveň *Requiem* i *Reguiem*, *Te Deum* i *Te deum*. I když pravopisná norma u rukopisů bývá rozkolísaná a nebývá zvykem ji sjednocovat, některé přepisy vyloženě nebudí důvěru. Tak například *Messe für heilige Christmas* (s. 87, kat. č. 84), má být zcela jistě německy *Christnacht*. Autor pašijí *Halík* (s. 70) má být *Holík*, jak je autorka správně uvádí na s. 48: *žalmy Holíkovi* (má být ale: *Holíkovy*). Namátkový výčet neopravených přepisů korunuje věta o svatostánku z roku 1710, „*který věnoval hrabě Chotek jako svatební dar hraběnce Schwarzenegrové*“ [!]. Podezření, že hraběnka se jmenovala spíše Schwarzenbergová, potvrzuje náhled do citovaného zdroje:

<http://www.zdarskefarnosti.cz/detailturista.aspx?IDClanek=3> . Při přepisování cizích jmen je zapotřebí – budeme-li parafrázovat obecné řemeslné pravidlo – dvakrát číst a jednou psát.

Vyšší úroveň by si zasloužila i stylistika a pravopis. Některé věty nedávají smysl, čtenář jim porozumí až po vynaložení mimořádného úsilí, např. na s. 11: *Roku 1910 proběhla ve městě elektrifikace* [... dále v poznámce:] *Josef Trefulka ze Žďáru ji vyráběl ve svém mlýně v Najdeku*. (rozumí se, že vyráběl elektřinu). Kolísají i mluvnické tvary: např. ve Žďáru a ve Žďáře (např. s. 11), nemluvě o redakci pravopisu (závorčky, interpunkce, velká písmena apod.)

Většina chyb a nedodělků by bývala nebyla nijak závažných, kdyby se neprojevovaly v míře více než četné. Nevidím v nich autorčin limit, ale jen zbytečné podcenění závěrečné fáze práce. K potřebným ctnostem sborníka patří schopnost dovést práci do bezchybné podoby a věnovat přitom náležitou práci nejen celku, ale i detailům. Jako ideální řešení bych navrhol práci po formální stránce dokončit a odevzdat v náhradním termínu – tentokrát již s ambicemi na hodnocení výborné, a s úvahou o publikaci. I v takovémto stavu ale práci **doporučuji** k obhajobě, ovšem – i při vědomí solidního pracovního výkonu a kvalitně zpracovaného tematu – nemohu navrhnout známku lepší než **dobrou**.